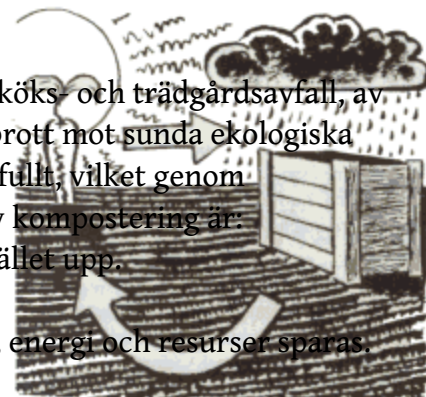

Varför kompost?	2
Komposteringens grundstenar	2
Hantering	2
Kallkompost	3
Bygga	3
Inget impregnerat virke!	3
Skötsel	3
Täck över väl	3
Varmkompost	4
Behållare	4
Bygga	4
Maskkompost	5
Rötgasanläggning	5

Varför kompost?

I genomsnitt består avfallet från ett svenskt hushåll av 25-35 viktsprocent köks- och trädgårdsavfall, av vilket det mesta hamnar på tipp eller bränns. Båda delarna är ett oerhört brott mot sunda ekologiska principer. En självförsörjare ser organiskt "avfall" som något ytterst värdefullt, vilket genom marktäckning och kompost förädlas till bra jord. Några positiva effekter av kompostering är: Kretsloppet för organiskt material bryts inte. Ett lokalt kretslopp byggs istället upp. Jorden tillförs nyttigheter som gör växterna både godare och friskare. Behovet av sophämtning minskar. Samhällets transportarbete blir mindre, energi och resurser sparas. Behovet att köpa gödsel- och jordförbättringsmedel blir också mindre. Till förutsättningarna för kompostering hör ju såklart att du har någonstans att lägga den färdiga jorden. Det kan vara i rabatter, blomkrukor, på gräsmattor och odlingsjord eller bland träd och buskar.

Komposteringens grundstenar

Det är inte så komplicerat trots allt det här med kompostering. det behövs några saker för att det skall funka optimalt.

- Syre, undvik att ha för stor kompostbehållare och tillsätt rätt mängd med "fluffigt" kolbaserat strö.
- Fukt. Om komposten torkar så stannar processen (jämför med lagringssätt, torkade blommor med mera). En torr kompost vattnas eller strös mindre. Blir komposten för blöt får man lakvatten (tillsätt strömedel och rör om i behållaren). Bästa fukthalt är cirka 60%, komposten är då blöt som en urkramad tvättsvamp.
- Värme. När kalorier bryts ner alstras värme, kalla dagar "ryker" komposten. Nedbrytningen fungerar bäst vid 40-50 grader. Då komposten fryser avtar nedbrytningen (jämför med frysen). Ökar temperaturen startar komposten och smådjuren letar sig åter till behållaren. Avkylning motverkas med fungerande process och isolering.
- Balansen mellan kol och kväve. I en hushållskompost finns mycket som är kväverikt. Stor betydelse för nedbrytningens hastighet och slutresultat är balansen mellan kol och kväve, som betecknas C/N-kvot. Blir det för mycket kol går nedbrytningen långsamt. För mycket kväve ger ammoniaklukt och kväveförluster till luften. Bästa C/N-kvoten är 25-50/1. För att balansera hushållsavfallets kväve blandas det i behållaren hela tiden med torv, löv, halm, bark eller sågspån.

Hantering

Under diskbänken i köket kan man ha en tioliters plastspann (lock finns att köpa till). I den hamnar alla rester från mataktivitet. Det kan vara skal, rens från matberedning och matrester. Här lämnas också delar från krukväxter, skräp som sopats upp från golvet mm. Det är ofta inget problem med lukt eller ohyra om allt är i sin ordning, se till att locket håller tätt om det blir bananflugelinvasion. Om man inte har en varmkompost kan man ha flera hinkar med lock som man fryser ute och blandar i komposten till våren när det kommer igång igen.

Från trädgården kommer blast, ogrärens (rötter från kirskaål, kvickrot, maskros och tistel samt ogräs som satt frö kan brännas först, innan det strös i komposten eller direkt på landet), grästov (delas i knytnävsstora bitar), löv, gräs mm. Odlar du med marktäckning kan blast, gräs, löv och en del ogräs bli till

täckmaterial direkt på marken istället. Från omgivningarna kan du, beroende på var du bor, hämta gräsklipp från grannar (som ännu inte förstått finessen med kompost eller marktäckning), löv, nässlor, tång, bark, gödsel från djur mm.

Förutom detta kompostmaterial behöver bara en del jord blandas i. Du kan dock pytsa i tillsatser för att förbättra omsättningen, berika komposten så att slutprodukten blir värdefullare, samt förmedla kalk, benmjöl och liknande till jorden. Sådana tillsatser kan vara köttmjöl, blodmjöl, hornmjöl, hornspån, fjädermjöl, benmjöl, hönsgödsel, stenmjöl, algmjöl och kalk. Man kan ha en spann där man blandat lite av varje, vilket man sedan kan strö ut i komposten då och då under dess uppbyggnad. Den som vill kan också i komposten tillföra ett biodynamiskt kompostpreparat. Det består av särskilt beredda växtdelar från nässla, ek, maskros, kamomill, rölleka och valeriana.

Olämpligt att kompostera är tex. Tobak, aska, damsugspåsinnehåll,....

Kallkompost

Bygga

.....Ta vad du har eller hittar, tänk på att ju klenare virke du använder, ju fortare går det sönder. För luftcirkulationens skull ska det vara springor på 2-3 cm mellan brädorna. Gör framstycket så att det kan tas bort helt, vilket underlättar vändning och tömning av komposten.

Inget impregnerat virke!

Varning för användandet av impregnerat virke. Dels stödjer du en livsfarlig hantering av kemikalier och dels kan du ju fundera över vart impregneringen tar vägen. Vad sägs om: från komposten till jorden till växterna till din kropp osv. Givetvis kan en behållare se ut på andra sätt också, med metallnät, plast, sten, plåt, flätade grenar osv. Du kan också köpa överreklamerade "färdig kompost på 8 veckor" -behållare i miniformat för dyra pengar. Jag tycker trä är bäst för att det självt blir till kompostjord så småningom. När en behållare är full väntar du en månad, sen vänder du innehållet upp och ner i nästa behållare. Där får det ligga minst ett halvår, gärna ett helt år, väl övertäckt med gräs eller halm till hösten, då den töms ut på landen. Ovanpå färdiga komposter går det bra att odla squash, pumpa, melon, frilandsgurka och liknande.

Du kan också anlägga en kompostlimpa, grunda med grövre material tex ris och kvistar, sedan varvar du som vanligt köks/trädgårdskompost med strömaterial. Täck sedan den färdiga delen med ett lager jord, toppa med strömaterial, denna limpa kan man med fördel odla sqasch/pumpa/gurka direkt, året efter tomat eller kålväxter. Sedan har man en odlingsbädd.

Skötsel

Att sköta en kompost är inte så svårt, men inte heller så enkelt som att slänga allt i en hög i trädgårdens hörn. En kompost ska se ordnad och "snygg" ut. Nyckelordet för skötsel av en kompost är balans. Vårt material ska läggas löst och luftigt eller blandas med torrare material. Torrt material ska vattnas lite. Komposten ska inte vara för mjuk och lös men inte för hård och packad heller, utan "lagom". Vad lagom är lär man sig enbart av erfarenhet.

Täck över väl

Kompostens botten ska ha jordkontakt. Längst ner lägger du lite grövre material, småkvistar eller icke färdiga rester från en eventuell tidigare kompost. Detta för att luft ska kunna komma in underifrån. Sen

bygger du på i lager på lager. Tömm komposthinken och bre ut "geggan" över hela ytan, detta blandas upp med gräs, halm, spån, blast eller ogräsrens och därefter lite jord eller sönderhackade grästorvor (som jag har i en hög bredvid komposten), Sen fortsätter man om igen. Viktigt är att hela tiden hålla materialet från hushållet täckt så att ingen dålig lukt sprider sig eller oönskade djur lockas dit. Som allt annat är det svårt i början, men snart blir kompostarbetet en trevlig vana. Belöningen kommer på hösten då du efter tömning (och eventuell sållning genom ett starkt nät fastsatt på en träram) kör ut rullebör efter rullebör (skottkärra) med härlig jord på dina trädgårdsland.

Nackdelar:

- Förbränner inte så snabbt
- Om du råkat få med ogräsfrö eller rot-del är det mindre chans att det brännde sönder.
- Kan bli en del näringslekage
- Diverse kreatur kan leta sig in och ställa till det.

Fördelar:

- Enkelt att anlägga
- Man kan kompostera stora mängder utan att behöva bygga eller flytta på komposten.
- Odlar i komposten direkt.

Varmkompost

Egentligen är alla arbetande komposter varmare än sin omgivning. I en "varmkompost" är processen snabbare och värmeutvecklingen bitvis kraftig, upp emot 70 grader. Nedbrytningen sköts framförallt av svampar och bakterier. I senare svalare skeden vandrar kompostmask in i materialet.

Snart standard

Varmkompostering prövas nu på ett flertal platser i landet och kommer om några år att vara en tvingande standard i alla hushållsområden. Fördelarna med denna metod i tätbebyggt område är att volymen på hushållsavfallet snabbt minskar och att det ligger skyddat i behållaren. En varmkompost kan också hållas igång året om och placeras inomhus.

Behållare

Olika behållare finns och präglas än så länge av olika brister. De består av plast eller metall med isolering på 5-10 cm. Behållarnas egenskaper överreklamerar ofta. Det blir inte färdig kompostjord på några veckor! Det är ju inte heller nödvändigt, så varför skynda?

Bygga

Du kan bygga en varmkompost själv. Använd trä, plast eller metall för att göra två olika, stora behållare. Mellan dem fyller du med isolerande material. Locket ska också vara isolerat. En varmkompost kan placeras mellan vanliga komposter och på så vis bli extra isolerad I kollektivhuset Stolplyckan, har de på eget initiativ startat två kompostlag på sammanlagt 30 hushåll. De har 6 stora behållare av märkena Rolate och Hotter. Behållarna fylls upp en efter en. En fylld behållare får stå tills värmen avtagit, då töms den och efterkomposteras i vanliga träkomposter tillsammans med organiskt material som finns till hands. På

hösten lägger vi ut den färdiga komposten på våra trädgårdsland. Ofta är det nödvändigt att sålla den först. Det som blir över får gå ett varv till igenom behållarna.

Nackdelar:

- Begränsat utrymme
- Bök att lassa om när det skall efterkomposteras eller till odlingar.

Fördelar:

- Jämn och säker förbränning
- Lätt att ohyresäkra.

Maskkompost

En maskkompost skiljer sig från en varmkompost genom att hålla en lägre temperatur och innehåller en betydligt större mängd maskar. Maskkomposten är ett bra alternativ om man vill ha en liten kompost, som till exempel kan få plats på balkonen eller till och med under vasken.

Se [Maskkompost](#)

Rötgasanläggning